

“การเลี้ยงโคนมก็เป็นอาชีพที่ดี
สำหรับคนไทยเหมาะแก่ประเทศ
และถ้าใช้หลักวิชาที่เหมาะสม
จะทำให้มีความเจริญและมีรายได้ดี”

พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชพระราชนิพนธ์ให้ผู้แทนสหกรณ์การเกษตร
สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ยุวเกษตรกร
และสมาชิกผู้รับนมสด
ณ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา
เมื่อวันพุธที่ 11 พฤษภาคม พุทธศักราช 2531

สาระ

หน้า

- บทความงานวิจัยภายในประเทศ 2
- จำนวนโคนม อ.ส.ค. 2
- การจัดการฟาร์ม 3
- การจัดการด้านสุขภาพ 3
- Dairy Activities News 4

โครงการ: การใช้ประโยชน์นวัตกรรมความต้องการโภชนาการเพื่อเพิ่มผลผลิตน้ำนม

Utilization of Nutrient Requirements of Dairy Cattle Innovation to Improve Milk Productivity

(โดย รศ.ดร.กฤตพล สมมาตรย์ และคณะ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น โทร: 089711789 อีเมล: kritapon@kku.ac.th)

ชื่อทุนวิจัย (RU) : การส่งเสริมและจัดการองค์ความรู้จากผลงานวิจัย เพื่อยกระดับ การเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบวงจรคุณค่าในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เคชตรครจกสทครณโคมนท่ร่วมครงการ

สทครณโคมนขอนแก่น จำกด์

นายบุญช่วย บาญญ (149)
67 หมู่ 20 ต.บ้านค้อ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เริ่มรับสูตรอาหาร
13 กรกฎาคม 2567- ปัจจุบัน

>>ปริมาณ คุณภาพ และต้นทุนของอาหารโครับนม

รายการ	ก่อน	หลัง
ปริมาณที่กิน กก.สด/ตัว/วัน	19.3	21.0
DMI (กก./ตัว/วัน)	14.02	14.7
DMI (%BW)	2.9	3.0
ต้นทุน (บาท/ตัว/วัน)	128.0	147.5
ต้นทุนต่อลิตร 1 กก.(บาท)	18.82	14.75
คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร		
สิ่งแห้ง (%)	92.0	70.8
โปรตีน (%)	12.4	13.6
เยื่อใย NDF (%)	48.6	46.0
TDN (%)	61.2	64.0

>>ข้อมูล

	จำนวนโครี	แลคเตชัน	DIM	น้ำหนักโค	รอบอก	คะแนนร่างกาย	คะแนนการเดิน	คะแนนมูล	คะแนนสวอป
ก่อน	12	2	290	484.6	182.2	2.7	2	2.7	2.6
หลัง	11								

>>รายรับ-รายจ่าย

รายการ	ก่อน	หลัง
1.รายได้จากการขายนม (บาท/เดือน)	47,250.00	69,300.00
2.ต้นทุนค่าอาหารของโครีตนม (บาท/เดือน)	42,240.00	48,675.00
>>ผลต่างสุทธิ (บาท/เดือน)	5,010.00	27,509.00

>>ปริมาณและคุณภาพน้ำนม

รายการ	ปริมาณ กก./ตัว/วัน (≥3.00)	%CP (≥3.35)	%Fat	Lactose	%TS (≥12.00)	%SNF (≥8.25)	SCC (X10 ³ cells/ml) (≤500)
ก่อน	6.8	3.17	3.90	4.350	12.19	8.24	185
หลัง	10.0	2.94	3.68	4.500	11.93	8.17	250

วิสาทกิจชุมชนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกรัพย์เจริญ

นายอนุสิทธิ์ หาแก้ว (007)
10/2 หมู่ 11 ต.โนนทัน อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เริ่มรับสูตรอาหาร
27 กรกฎาคม 2567- ปัจจุบัน

>>ข้อมูล

	จำนวนโครี	แลคเตชัน	DIM	น้ำหนักโค	รอบอก	คะแนนร่างกาย	คะแนนการเดิน	คะแนนมูล	คะแนนสวอป
ก่อน	36	2	247	478.2	181.4	2.8	1.7	2.9	3.2
หลัง	29								

>>รายรับ-รายจ่าย

รายการ	ก่อน	หลัง
1.รายได้จากการขายนม (บาท/เดือน)	260,820.00	220,500.00
2.ต้นทุนค่าอาหารของโครีตนม (บาท/เดือน)	195,156.00	144,507.00
>>ผลต่างสุทธิ (บาท/เดือน)	65,664.00	82,877.00

>>ปริมาณและคุณภาพน้ำนม

รายการ	ปริมาณ กก./ตัว/วัน (≥3.00)	%CP (≥3.35)	%Fat	Lactose	%TS (≥12.00)	%SNF (≥8.25)	SCC (X10 ³ cells/ml) (≤500)
ก่อน	11.5	3.01	3.57	4.570	12.02	8.33	318
หลัง	12.1	2.98	3.68	4.590	12.11	8.33	310

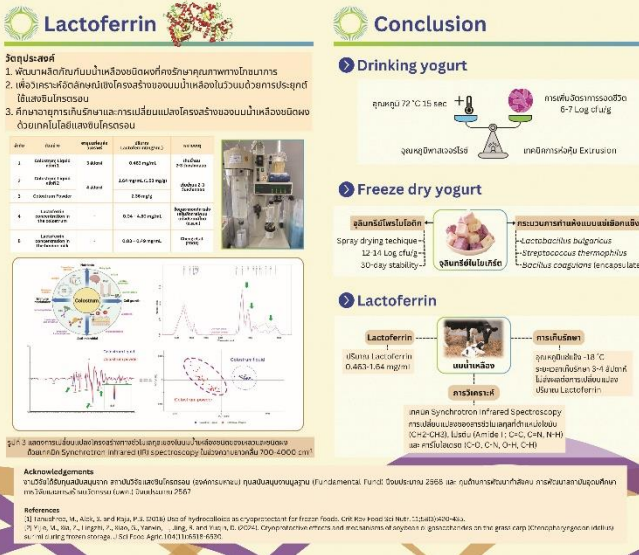
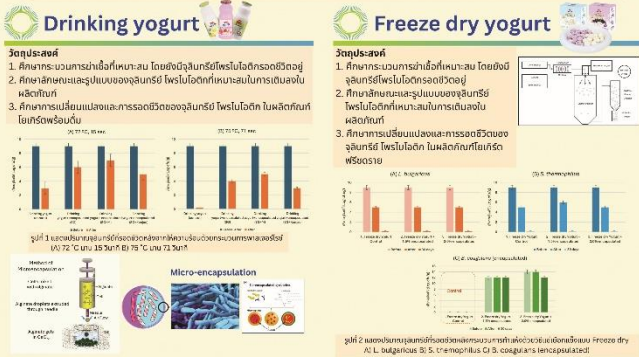
>>ปริมาณ คุณภาพ และต้นทุนของอาหารโครับนม

รายการ	ก่อน	หลัง
ปริมาณที่กิน กก.สด/ตัว/วัน	30.6	32.5
DMI (กก./ตัว/วัน)	18.7	17.4
DMI (%BW)	3.9	3.6
ต้นทุน (บาท/ตัว/วัน)	180.7	166.1
ต้นทุนต่อลิตร 1 กก.(บาท)	15.72	13.73
คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร		
สิ่งแห้ง (%)	61.2	53.5
โปรตีน (%)	13.4	14.5
เยื่อใย NDF (%)	45.9	45.0
TDN (%)	65.0	65.0

ที่มา : นิตรศการเทศกาลงานโคนมแห่งชาติ ประจำปี 2568

บทความ : งานวิจัยภายในประเทศ

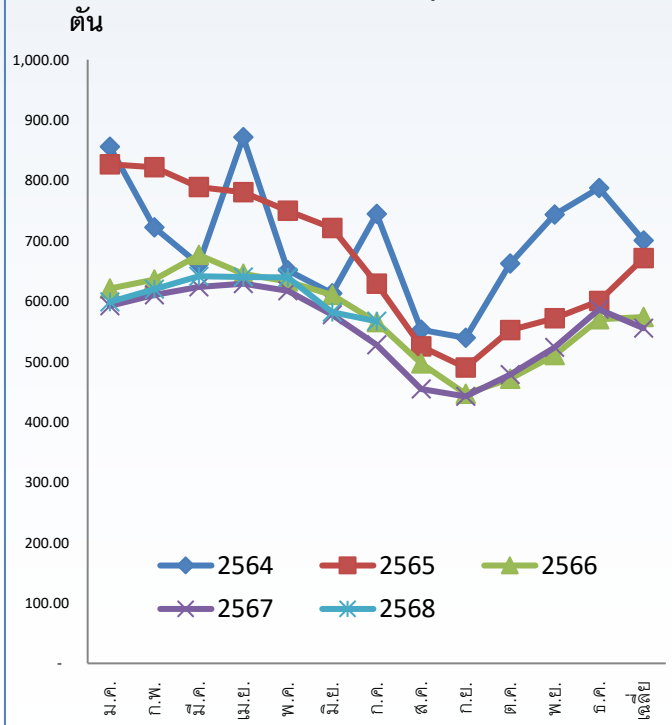
จำนวน : โคนม อ.ส.ค.

รายงานจำนวนโคนมปริมาณน้ำนมและสมาชิกส่งน้ำนมดิบให้ อ.ส.ค. ประจำเดือน กรกฎาคม 2568

ภาค	สมาชิกส่งนม (ราย)	โคทั้งหมด (ตัว)	โครีดนม (ตัว)	ปริมาณน้ำนม (ตัน/วัน)
กลาง	1,578	64,671	29,631	209.73
ใต้	732	26,278	12,271	47.21
ตอ/น	424	18,332	7,550	90.60
เหนือ	739	49,329	19,787	217.03
อ.ส.ค.	1	398	111	2.11
รวมทั้งหมด	3,474	159,008	69,350	566.68

หมายเหตุ : ปริมาณนมดิบ ตัน/วัน (ไม่รวมน้ำนมดิบจากหน่วยงานภายนอก)

กราฟแสดงปริมาณน้ำดิบรวม อ.ส.ค. (ปี 2558-ก.ค.2568)

การจัดการฟาร์ม

การบันทึก คำนวณ
และวิเคราะห์ข้อมูลฟาร์มโคนม (ต่อ)

กรณีแม่โครีดนมเป็นโรคกระเพาะแพะฟักดันซ้ายมีวิธีปฏิบัติที่นิยมใช้ในการรักษา 2 วิธีคือ

1. รักษาโดยการผ่าตัด ซึ่งเป็นวิธีที่มีโอกาสรักษาให้หายได้ประมาณ 0.85 โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000 บาท หากวิธีการรักษาโดยการผ่าตัดประสบผลสำเร็จ หมายความว่า แม่โครีดนมคงมีชีวิตและมีมูลค่าประมาณ 25,000 บาท หากรักษาโดยวิธีนี้ล้มเหลว หมายความว่า แม่โครีดนมต้องถูกส่งเข้าโรงฆ่า ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 10,000 บาท เมื่อคำนวณหาผลลัพธ์เชิงเศรษฐศาสตร์ ปรากฏว่าหากเลือกวิธีการรักษาโดยการผ่าตัดจะมีมูลค่าประมาณ 19,750 บาท

2 รักษาโดยฟลิกแม่โครีดนมมาด้านขวา ซึ่งเป็นวิธีที่มีโอกาสรักษาให้หายได้ประมาณ 0.25 โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 200 บาท หากวิธีการรักษาโดยฟลิกแม่โคมาด้านขวาสามารถรักษาแม่โคได้หมายความว่าแม่โครีดนมคงมีชีวิตอยู่ ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 25,000 บาท หากการรักษาโดยวิธีนี้ไม่สามารถรักษาแม่โคได้ หมายความว่าแม่โครีดนมต้องถูกส่งเข้าโรงฆ่า ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 10,000 บาท เมื่อคำนวณหาผลลัพธ์เชิงเศรษฐศาสตร์ ปรากฏว่าหากเลือกวิธีการรักษาโดยฟลิกแม่โครีดนมมาด้านขวาจะมีมูลค่าประมาณ 13,550 บาท

เมื่อทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์เชิงเศรษฐศาสตร์แล้ว ควรเลือกวิธีการรักษาแม่โครีดนมที่เป็นโรคกระเพาะแพะฟักดันซ้ายด้วยวิธีการผ่าตัด เพราะเป็นวิธีการที่ให้ผลตอบแทนที่มีมูลค่าสูงกว่า

กระบวนการใช้ข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การบันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ได้แก่ ข้อมูลจำนวนโค ข้อมูลการเจริญเติบโต ข้อมูลการให้ผลผลิตน้ำนม ข้อมูลการให้อาหาร ข้อมูลการผสมพันธุ์ ข้อมูลการดูแลสุขภาพและข้อมูลบัญชีฟาร์ม การนำข้อมูลในบันทึกมาคำนวณและรวบรวมเป็นรายงานข้อมูลรายเดือนและรายปี ซึ่งจะเป็ข้อมูลที่ถูกใช้เป็นดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการฟาร์มได้แก่ดัชนีบ่งชี้ต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนม ดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการให้ผลผลิตน้ำนม และดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ นอกจากนี้ข้อมูลในรายงานข้อมูลรายเดือนและรายปียังเป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจสำหรับการเปลี่ยนแปลงการจัดการฟาร์ม

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

การควบคุมรอบการเป็นสัด
(Control of Oestrous Cycle)

การควบคุมรอบการเป็นสัด หรือการควบคุมการตกไข่ หรือการเหนี่ยวนำการเป็นสัด คือ การทำให้โคหนึ่งตัวหรือหลายๆ ตัวแสดงการเป็นสัดในเวลาที่กำหนดไว้หรือในเวลาที่ต้องการ เพื่อให้สะดวกในการจัดการการผสมพันธุ์ โดยเฉพาะเมื่อใช้การผสมเทียมในการขยายพันธุ์ในฟาร์ม โดยเฉพาะฟาร์มขนาดใหญ่หรือขนาดกลางที่ต้องการให้โคเป็นสัดในเวลาใกล้เคียงกัน เพื่อให้สะดวกในการผสมเทียมในเวลาใกล้เคียงกัน สามารถวางแผนจัดการดูแลการคลอด การเตรียมอาหารแม่โค และจัดการดูแลลูกโคที่คลอดในเวลาใกล้เคียงกัน ทำให้การควบคุมรอบการเป็นสัดเป็นทางเลือกในการจัดการฟาร์มเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่ให้ผลชัดเจน

ประโยชน์ของการควบคุมรอบการเป็นสัดหรือการเหนี่ยวนำการเป็นสัดในโคมีดังนี้คือ

1. จัดกลุ่มแม่โคที่จะเป็นสัดไว้ด้วยกันในวันเวลาที่คาดหวังไว้ เพื่อให้การผสมเทียมเพื่อการถ่ายฝากคัพภะ (embryo transfer) หรือช่วยในการเตรียมสัตว์เพื่อใช้ในงานทดลองต่างๆ ทำได้สะดวกขึ้น

2. ลดแรงงานและเวลาที่ต้องใช้ในการตรวจการเป็นสัดตลอดเวลาในทุกวัน ทำให้ช่วงเวลาที่ต้องเฝ้าต่อการตรวจการเป็นสัดและทำการผสมเทียมในฝูง มีช่วงเวลาที่เหมาะสมขึ้นและแคบขึ้น

3. สามารถปรับจัดรอบการเป็นสัดเพื่อให้โคผสมติดได้เร็วขึ้นในช่วงฤดูผสมหรือในการผลิตโคสาวท้องเพื่อการส่งขายโคจำนวนมาก

4. ช่วยให้การผสมเทียมทำได้สะดวก

5. ลดความผิดพลาดในการตรวจการเป็นสัดโดยคนเลี้ยง

6. เหมาะในการจัดการฟาร์มขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ และฟาร์มที่มีการจัดการในโคฝูงแบบเลี้ยงในแปลงหญ้า เช่น โคเนื้อ

อย่างไรก็ตามงานการใช้ฮอร์โมนเพื่อควบคุมวงจรการเป็นสัดในโคมีหลายแบบ แต่ละโปรแกรมจะให้ผลสำเร็จต่างกันไปตามสถานการณ์ การจัดการฟาร์มและการเลี้ยงดูโคในแต่ละท้องที่ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โปรแกรมการควบคุมวงจรการเป็นสัดโดยใช้ฮอร์โมนไม่ประสบผลสำเร็จ คือสภาพความสมบูรณ์ของแม่โคไม่ดีพอ การจัดการด้านอาหารในแม่โคไม่เพียงพอ การที่มีเวลาช่วงพักหลังคลอดสั้นไป เหล่านี้จะส่งผลให้การตอบสนองต่อการเหนี่ยวนำการเป็นสัดไม่ได้ผลดี ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มใช้โปรแกรมฮอร์โมนใดๆ เพื่อใช้ควบคุมวงจรการเป็นสัดจะต้องพิจารณาความพร้อมในแต่ละฝูงโค 3 ข้อคือ

Dairy Activities News

วันที่ 15 กรกฎาคม 2567 นายเดชา พิสุทธิวงศ์กร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมอบหมายให้ นายสุชาติ แพงจันทิก หัวหน้ากองส่งเสริมการเลี้ยงโคนม พร้อมผู้บริหารและพนักงานผู้เกี่ยวข้อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการเครื่องรีดนมเคลื่อนที่ ส่งเสริม อ.ส.ค. ภาคกลาง” อบรมในหัวข้อ การจัดการอาหารโคนมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยมี ดร.ศศิธร เจาะจง นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ นครราชสีมา เป็นวิทยากร ซึ่งมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 37 คน ณ ห้องประชุมสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กชมทะเลสอ จำกัด ตำบลโป่งแดง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ 16 กรกฎาคม 2567 นายเดชา พิสุทธิวงศ์กร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมอบหมายให้ นายสุชาติ แพงจันทิก หัวหน้ากองส่งเสริมการเลี้ยงโคนม พร้อมด้วยผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการเครื่องรีดนมเคลื่อนที่ ส่งเสริม อ.ส.ค. ภาคกลาง” หัวข้อ การจัดการอาหารโคนมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยมี ดร.ศศิธร เจาะจง นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ นครราชสีมา เป็นวิทยากร ซึ่งมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 78 คน และมีการสาธิตการปลูกพืชอาหารสัตว์ที่ฟาร์มเกษตรกรเป็นตัวอย่างจำนวน 1 งาน ณ ห้องประชุม สหกรณ์โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินชัยสนุน จำกัด ตำบลชัยสนุน อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

วันที่ 16 กรกฎาคม 2567 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. เป็นประธานประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ระหว่าง ประเทศไทยและอินโดนีเซีย โดยมีผู้บริหาร จากบริษัท Salim Group ประเทศอินโดนีเซีย และผู้ที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่จริง โดย อ.ส.ค. ได้มีการจัดเตรียมการหลักสูตรการเลี้ยงโคนม ให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมประเทศอินโดนีเซีย ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานกลาง อ.ส.ค. อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

